

Tycker du att det är svårt att finna lugnet när du promenerar i parken...

Urban ljuddesign – ett försök att att skap lugn i parken

Parker och andra utemiljöer förväntas vara som tysta oaser i bullriga stadsmiljöer. Men i dag är ljudnivån i parkerna ofta så hög att de inte kan fungera som rekreativa miljöer. En som arbetar med att rätta till det här problemet är Björn Hellström.

Av Daniel Svensson

Björn Hellström är arkitekt i grunden och arbetar som akustisk designer och professor i urban ljuddesign. Sedan många år är han också en av de ledande experterna inom ljud i offentliga miljöer. Och han menar att det finns en felaktig syn på hur man skapar en god ljudmiljö i städernas offentliga miljöer.

– Vi är bra på att skydda oss från ljud genom bullerplank och annat, men vi är

Parkens stillhet och tysthet ger goda förutsättningar för att människan ska klara sin rekreation. Foto: Larseric Johanson

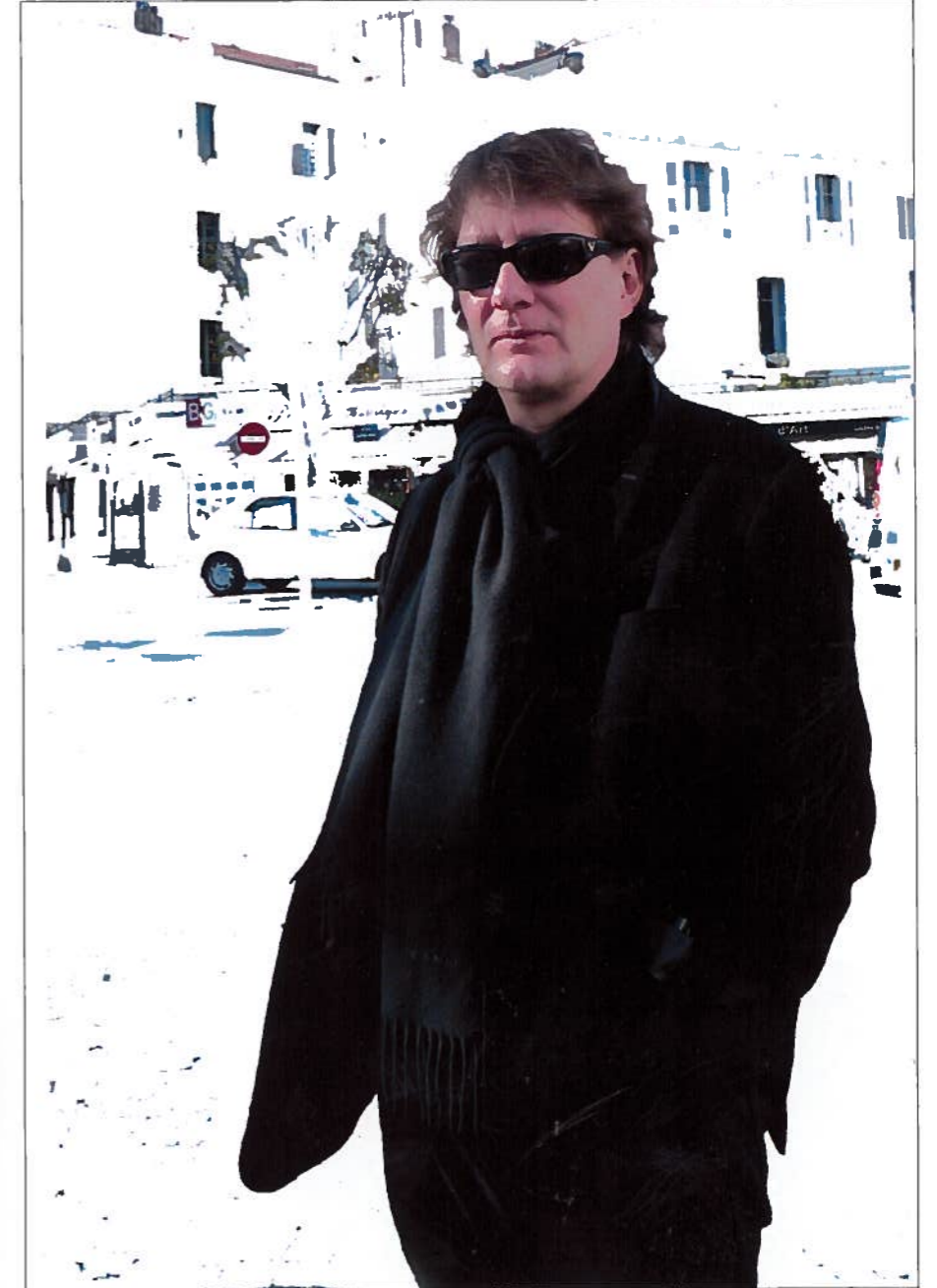
mindre bra på att lyfta fram de ljud som vi vill höra. Vi bör jobba med ljud som vi gör med ljus eller annat, som ett designinstrument.

Buller påverkar negativt

En anledning till att ljuddesign blivit ett allt viktigare inslag i debatten om hur goda miljöer skapas, är att buller påverkar oss negativt. Enligt Björn Hellström finns det forskning som visar att Att mäta luftkvalitet och arbeta med visuell utveckling av gator och torg är en självklarhet, men ljudkvaliteter har först på senare tid blivit en uppmärksam faktor.

Bullriga miljöer är vanliga i städerna. Enligt EU:s normer får en rekreativ miljö (som ju parker ska vara) inte ha en genomsnittlig ljudnivå högre än 55 decibel.

– Få parker i Stockholm, om ens någon, klarar detta. Det ser likadant ut i övriga

Björn Hellström är 51 år och bor på Södermalm i Stockholm. Björn är akustisk designer vid Tyréns AB, docent i arkitektur på KTH och professor i urban ljuddesign på Konstfack.

Bullriga miljöer kan ge upphov till fler stresshormoner, högre blodtryck och liknande. Inom forskningsvärlden är man i dag också mer eller mindre överens om att livslängden förkortas av långvarig utsatthet för höga ljudnivåer av till exempel trafikbuller. Foto: Larseric Johanson

Europa. Vi är beroende av låga ljudnivåer för att vila och gå ner i varv. Då är det självklart allvarligt om de miljöer där vi ska kunna göra detta i själva verket bidrar till ökad stress, säger Björn Hellström.

Att komma till rätta med de bullriga miljöerna är dock inte alldeles enkelt. De hittills vanligaste lösningarna fungerar dåligt eller inte alls, enligt Björn Hellström.

– Bullerplank fungerar oftast inte eftersom de utgör fysiska hinder och det vill vi inte ha i våra parker. Att överrösta bullret med andra ljud hjälper inte heller, då har vi fortfarande en för hög ljudnivå och parkerna blir inte rekreativa. Vad man bör försöka göra är att lyfta fram kvalitetsljud kopplade till platsens naturljud. Hypotesen är att man omedvetet fokuserar

på de ljud som vi lagt till, som man vill höra. Fokus flyttas från trafikbruset till de önskade ljuden, säger han.

Skapar nya ljudbilder

Oftast arbetar Björn Hellström med att skapa nya ljudbilder med hjälp av högtalare. Ljuden som används beror på vilken plats det handlar om. Tanken är att ljuden ska ha någon anknytning till platsen, till exempel kan det passa bra med ljud av porlande vatten på en plats där vatten finns. Vintertid kanske ljudet av skridskor mot isen passar bättre. Men det gäller att vara försiktig med vilka ljud man väljer. Fågelljud är ett exempel – ett ljud som många gillar men som kan störa fåglarnas beteende på platsen. Att använda högtalare är inte heller det enda alternativet när man ser över ljudlandskapet på en plats. Björn Hellström menar att det är viktigt att platsen upplevs som en helhet, där alla sinnen stimuleras.

– Om man gör något med ljudet så bör man göra det i samråd med miljöförvaltning, stadsträdgårdsmästare, biologer etc. Sådana samtal är en bra grogrund för att skapa något. Sinnena samverkar och både färg, form, ljud och doft är viktigt. Det måste inte vara högtalarljud, det kan vara ljud från vinden som blåser i något, som vindsnurror, aspar eller andra fysiska föremål. Med ett fysiskt objekt får du in flera andra aspekter, upplevelsen blir mer påtaglig och naturlig.

Än så länge har ljuddesign i offentliga miljöer inte fått något brett genomslag i Sverige. Men det pratas betydligt mer om

Tanken är att ljuden ska ha någon anknytning till platsen, till exempel kan det passa bra med ljud av porlande vatten på en plats där vatten finns. Vintertid kanske ljudet av skridskor mot isen passar bättre. Men det gäller att vara försiktig med vilka ljud man väljer. Foto: Larseric Johanson

de här frågorna i dag än för några år sedan. För människor som arbetar med utemiljöer kan ljudesign vara en viktig aspekt om man vill uppnå det som är syftet med parker och andra grönytor – att erbjuda en rekreativ miljö där man kan koppla av. Björn Hellström är övertygad om att ljudesign kommer att bli allt viktigare.

– Tittar man i backspegeln så har det

häft mycket de senaste åren. Fler börjar fundera över vad ljud kan tillföra och mycket kommer att hända framöver. Det här är bara början. Man bör kika på bra referenser, och då är det viktigt att det som görs är av bra kvalitet. Det är inget snack om att det kommer bli mer ljudesign, tekniken är billigare i dag. Med relativt små medel kan en park bli mycket trevligare.

Än så länge har ljudesign i offentliga miljöer inte fått något större genomslag. Kan man tänka sig att också kyrkogården får ljudhjälp? Foto: Larseric Johanson

Stockholmsmässan

ÅRETS TEMA
**PLATS FÖR
SINNE
TID FÖR
GRÖNSKA.**

Välkommen till Nordens största mötesplats för trädgårdsintresserade – Nordiska Trädgårdar

Här väntar en lustfylld atmosfär som bjuder på kunskap, nyheter och inspiration, oavsett om det gäller idéer till en hel trädgård eller bara en liten hörna på balkongen.

Årets tema kommer att vara: **Plats för sinne. Tid för grönska.** Med det vill vi lyfta fram glädjen i att skapa, bruka och vårda sin trädgård. Men också i att bara vara och njuta.

Är du sugen på att möta våren med oss? Boka in datumet i kalendern redan nu!

Vill du veta mer om mässan, besök vår hemsida www.tradgardsmassan.se. Där kan du också anmäla dig och få vårt nyhetsbrev. Och glöm inte att gå med i vår grupp på Facebook, där kan du komma i kontakt med andra trädgårdsintresserade och samtidigt hålla dig ajour.

Varmt välkommen!